

Димитър Попов, главен експерт в ЗД „Бул Инс“ АД

ИСТОРИЯ ЗА ЗАСТРАХОВАНЕ, НАДЗОР И ... ОЩЕ НЕЩО

● На 26 или на 90 години застрахователят си остава застраховател

- Г-н Попов, били сте съвсем млад, когато съдбата ви е отредила да се занимавате със застраховане. Та и до днес - вече на 90 години. Разкажете, моля ви, за началото!

- Завършил съм Търговска гимназия. Започнах в Монтана - изключиха ме заради левите ми убеждения. После учих в София, но отново ме изключиха. Диплома взех в Стара Загора. По-късно за върших и висше училище - „Финансови науки“. Въпреки това около три години (до промяната на 9 септември 1944 г.) работех като геофизик-надничар. Не ми даваха държавна работа по политически причини. След промяната искаха да остана в геофизиката, но аз отказах, защото си имах друга специалност. И така - по решение на висшето партийно ръководство трябваше да оглавя „Застрахователно-осигурителна посмъртна каса“, която беше към профсъюзите. На ул. „Позитано“ № 8, един етаж - само бюра и архиви, колкото искаш, но хора нямаше. Служителите са били евакуирани по време на бомбардировките и после уволнени. Наредиха ми: „Ставаш шеф на тая работа тук!“ Обърках се: „Ама чакайте - аз не съм работил. Аз съм млад човек - на 26 години.“ А те пак: „Не те питаме какво си бил. Тук оставаш да работиш. Край!“ След тази заповед започнах да подреждам архивите, но като нямаше нито един човек от предишните специалисти, просто не знаех откъде да захвана. Страшно трудно беше. Принудих се отново да отида в ръководството на профсъюза с молба да върнат поне един от старите служи-

тели, защото това е специална работа. Въпросът стигна чак до Политбюро. Все пак решиха да върнат един служител, но който е бил по-прогресивен. А аз, с цялата си детска наивност, репликирах: „Той, ако е бил по-прогресивен, нямаше да го уволнят.“ Отговорът - нова заповед: „Не философствай много, а почвай да работиш!“

- Излиза, че малко по принуда сте влезли в застраховането?

- Да, наистина. Но много бързо ме завладя изцяло. Успях да издира един по-възрастен служител, който беше безработен. Седнахме, подредихме архивите и се установи, че има 1 млн. 860 хил. застраховани. Защо? Оказа се, че съществуващият преди 9 септември 1944 г. казионен (държавен) профсъюз, към който е била касата, е направил тези застраховки задължителни. Те не са имали спестовен характер, а застрахователната сума се е изплащала на наследниците само при смърт на застрахования. Застрахователните вноски се събирали задължително заедно с профсъюзните вноски.

Така - на 26 години, станах генерален директор на „Застрахователно-осигурителна посмъртна каса“. Назначихме нови хора - около 60 човека. Актюер стана Иван Кацаров, по-късно професор в Стопанската академия в Свищов. И работата потръгна.

- По това време в България вече е имало голям брой частни застрахователни дружества. Касата, която сте оглавили, също прераста в такова дружество. Как се отнасяше държавата към тяхната работа, осъществяваше ли някакъв надзор и

контрол?

- Разбира се. Аз извървях пътя като автор за създаване на застрахователно дружество. Актюерът Иван Кацаров даде идеята касата да разгърне дейността си вече на по-високо ниво. Направихме устав и предложение от профсъюза до Държавния застрахователен надзор. Директор тогава беше д-р Пейо Пеев. И така с решение на надзора се създаде „Работническо кооперативно взаимозастрахователно дружество“ при Централния комитет на ОРПС („Общ работнически професионален съюз“). Дружеството стана приемник на касата, но вече имаше характер не на осигурителна, а само на застрахователна компания. Започна да се развива много добре.

А иначе към края на 1943 г. в България са съществували 30 застрахователни дружества, от които 19 български и 11 клона на чуждестранни застрахователни компании. Българските са били два вида - акционерни (като „Балкан“ на Гешов, „България“ на Буков, „Витоша“ и др.), и успоредно с това - кооперативни дружества - по шведския модел на застраховане, приет от създалата се интелегенция в България. От втория вид са били „Чиновническо кооперативно спестовно застрахователно дружество“ - ЧКСЗД, „Учителска каса“... Общо - 7 броя кооперативни дружества, които много бързо са се развивали. Причината - всеки застрахован ставал член на тази кооперация. И затова ЧКСЗД е било първото и най-голямото застрахователно дружество в България. Целият квартал, където сега е ДЗИ, е бил негов - хотел „България“, ресторантът, зала „България“, старият хотел към площада.

- Нека се върнем на въпроса за Държавния застрахователен надзор. Бихте ли разказали нещо по-конкретно за него?

- Държавният застрахователен надзор работеше изключително професионално. Първите стъпки за въвеждане на държавен контрол върху застрахователната дейност в страната са били предприети още след Първата световна война. Причината - недотам правомерните действия на някои от застрахователите, продиктувани от стремежа към бърза печалба. От друга страна - чуждестранните застрахователни дружества на територията на България, подкрепяни от дипломатическите мисии, са противостояли срещу създаването на държавен контрол, за да се възползват от режима на капитулациите, който тогава е бил в сила. Въпреки това със закон от 26 юли 1926 г. се въвежда държавен надзор върху частните застрахователни дружества. Този контрол се осъществява от особено автономно учреждение към Министерството на финансите, което действа до 1946 г. Със създа-

ването на Държавния застрахователен надзор застраховането в България правно се регламентира.

Директорът му (по времето, когато аз започнах застрахователната си дейност) - д-р Пейо Пеев, беше завършил „Право“ и специализирал „Застрахователно дело“ в Лайпциг и Гьотинген - Германия. По-късно стана пръв управител на Държавния застрахователен институт.

- Знаем за един много важен момент при национализацията на застрахователните дружества през 1946 г., по-специално на чуждестранните дружества. Тогава надзорът от страна на държавата се е оказал решаващ.

- Така беше. Държавният застрахователен надзор контролираше абсолютно всички. Чуждестранните дружества имаха над 100 сгради, които ги наследи държавата. При национализацията и аз имах една моя лична заслуга, надявам се, тъй като на мен се падна честта да участвам в преговорите. Защото чуждестранните застрахователи си искаха капиталите. Имал съм над 20 срещи - в Париж с министъра на финансите на Франция, с други важни персонажи. И накрая ги убедихме, доказахме им, че това са застрахователните резерви, които ние сме изграждали, пари на застрахованите и застрахователите нямат право на тях.

- Известно е, че сте един от създателите на ДЗИ. Наявно имате неизличими спомени от онова време преди 61 години. Бихте ли споделили някои от тях?

- ДЗИ го създадохме с национализацията на всички застрахователни дружества в страната. Работата тръгна оттам, че през 1923 г. правителството на Цанков е било финансирано от застрахователно дружество „Балкан“ чрез в. „Мир“. Това е първото българско застрахователно дружество, основано през 1892 г. в София. Собственост е на д-р Стоян Данев, министър-председател на България през 1913 г., и на Иван Гешов, председател на БАН (1898-1923 г.), министър-председател (1911-1913 г.).

Доиде нареждане отгоре да започне подготовка за национализация. Веднага се излъчи една помирителна комисия, съставена от четирима представители на застрахователните дружества, членове на БКП, начело с акад. Иван Стефанов. Тази група започна подготовката на специален закон. Аз пазах документацията, защото беше поверителна. На 26 юни 1946 г. в 14 часа и 20 минути я внесохме в Народното събрание. На 27 юни 1946 г. беше приет Закон за национализация на застрахователните дружества и за държавния монопол в застраховането. Съгласно този закон всички активи и пасиви на съществуващите акционерни и кооперативни

застрахователни дружества, ведомствени каси, фондове, застрахователни отдели на банките и други се поемаха от Държавния застрахователен институт. Всички действащи застраховки и портфейли, задължения, както и презастрахователните договори, запазваха своето действие и преминаваха по право върху ДЗИ. С този акт по същество се извърши сливане на действащите застрахователни предприятия в една огромна компания. ДЗИ беше създаден с този закон като автономно предприятие, юридическа личност, със седалище в София и със сложна структура. В този си вид работи до 1952 г., когато започна изграждането на клоновете и постепенна децентрализация на дейността на института.

Първи управител на ДЗИ стана д-р Пейо Пеев, който беше директор на Държавния застрахователен надзор. Подуправител стана д-р Александър Иванов, завършил „Математика“ в СУ „Климент Охридски“, специализирал в Швейцария, беше доктор на застрахователните науки. Изключително ерудирани и достойни личности. Претенции имаха и някои други, с политически активи, но въпреки това им казаха: „От тия хора трябва да се учите.“

- Те са били истински професионалисти.

- Да, професионалисти. И действително бяха ПРОФЕСИОНАЛИСТИ. За д-р П. Пеев казах, че ръководеше държавния надзор, а д-р Ал. Иванов беше главен директор на ЧКСЗД, най-голямото от всички застрахователни дружества.

- При тази всеобща национализация на застрахователните дружества и създаването на ДЗИ какво се случи със застрахователния надзор, каква беше неговата съдба?

- Държавният застрахователен надзор също преустанови дейността си, тъй като функциите по контрола на застраховането преминаха в ДЗИ.

- Днес в България отново съществуват много на брой застрахователни дружества - наши и с чуждестранно участие. И всичките са частни. ДЗИ също не прави изключение. Няма ли усещането, че нещата се повтарят - като преди 70-80 години? Как виждате работата на застрахователния

надзор сега?

- Вижте, надзорът не е надзор според това, което се върши сега. Аз пет пъти искам среща с ръководителя и все е зает, не можел да ме приеме. На надзора не е работа това, което върши в момента. Той трябва да се интересува от тарифите, от условията на застраховането и от нетната премия. Не е негова работа кой какви комисиони ще дава, да си ги дава кой каквито иска - това си е фирмена работа, това е въпрос на конкуренция. Защо? Една застрахователна премия как се определя? Въз основа на минимум петгодишна статистика - за да произведем и съответните отклонения, които биха могли да се получат. Това е основната премия. Върху нея се слага един процент ставка „сигурност“ - онова, което евентуално може да настъпи непредвидено. По-нататък тази премия вече се натоварва с комисионите, със заплатите, с печалбите, с данъците, които трябва да се платят. И става вече „брутна премия“. Тази „брутна премия“ не е работа на конкуренцията да я решава. Няма защо надзорът да се бърка тук, това не е негова работа. Да си гледа само нетната премия, тарифите, условията. Това са му задълженията.

- Г-н Попов, вие сте сред пионерите и на международното застраховане в България. През 1961 г. ставате президент на първото Българско външно застрахователно и презастрахователно акционерно дружество „Булстрад“. Работите активно десет години, като създавате и дъщерни дружества в редица европейски и африкански страни. По-късно професионалният път ви отвежда на други поприща. Но от началото на 1995 г. отново сте в застраховането. В момента пишете и книга. Какво искате да кажете на по-младите си колеги?

- Искам да споделя своя опит. Да им помогна, като им дам ясни и конкретни насоки в застрахователната дейност. Защото работата е сложна и многопланова, но и безкрайно интересна. И да помнят, че станеш ли застраховател, винаги си оставаш застраховател.

Разговора води
ВАНЯ ТОШЕВСКА

ТРЕБВА ВИ ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВСЕКИ НОВ
СТРОИТЕЛНО - ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРОЕКТ В
БЪЛГАРИЯ?

WWW.BCC.BG ДАВА ИНФОРМАЦИЯ И ИЗПРАЩА
E-MAIL С ТОЧНИТЕ ДАННИ ЗА ОБЕКТА,
ИНВЕСТИТОРА, ПРОЕКТАНТА И СТРОИТЕЛЯ.

WWW.BCC.BG

Бонус*

1. При плащане на годишен абонамент получавате 2 месеца безплатен достъп!

2. При плащане на шест месечен абонамент получавате 15 дни безплатен достъп!

3. При ползване на комплексна услуга включваща:
- годишен абонамент за системата BCC.BG
- рекламен банер на заглавната страница на BCC.BG

Получавате отстъпка до 30% от базовата цена

www.bcc.bg
The first construction-investment information pool
Строително-инвестиционен информационен пул

Balkan
Consultancy
Center